

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școlile popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : IOSIF MOLDOVAN inv. director-școlar.	Manuscrisurile și corespondența se va trimite redact. în Arad, Tököly-lér B., iar abonamentele casearului Iuliu Groșorean în Galsa-Világos.
Comitetul de redacție: Iuliu Groșorean, Dimitrie Popoviciu, Ioan Crișan, Iosif Stanca, Petru Vancu, Dimitrie Olariu, Dimitrie Boariu, Teodor Che- rechean, Hersilia Căderiu, Nicolae Cristea, Petru Colțea, Dim. Micu, Pavel F. Dârlea, Tr. Givulescu și I. Borlea, învățători.		
Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.		

Pe socoteala noastră.

Art. de lege XXVII din 1907 ne-a adus pe cap atâtea zile rele și poveri încât cu greu mai vezi învățători cu fețe vesele. Conține numitul articlu o mulțime de paragrafi cari de cari mai împovărători pentru noi și abea 2—3 ne-au arătat și nouă puțină rază de speranță. Aceea eră să fie regularea salarelor și a cvincvenalelor și *solvierea regulată al aceloră.*

Fiind acum vorba că actualul ministru e dispus a mai înmoui unele dispoziții prea aspre ale numitei legi, primul pas de apropiere s'a făcut cu aceia că, solvierea regulată a salarelor noastre s'a lăsat și pe mai departe în grija lui D-zeu. Adecă înaltul ministru a dat explicare unei dispoziții, prin care interzice autorităților adm. încasarea salariului, pânăce afacerea nu va fi trecut prin toate forurile bisericesti.

Nouă ni-e bine cunoscut sistemul acesta și acesta a făcut și până acum soartea noastră atât de grea. În privința îmbunătățirii — atât de invidiată — a salarelor, am ajuns acolo, că, o parte mare din învățători sunt azi mai rău salarizați decât înainte de 1893, și pe lângă sistemul de solviere ce a dominat și după semne va domina și de acum înainte, numai viitorul va ști cum vor

duce-o mai departe între grelele împrejurări de trai din prezent.

Cum vor îmbrățișa de acum autoritățile noastre solvirea regulată a salarelor, viitorul încă ne va documenta, însă prezentul și trecutul prea apropiat, ne sunt niște dovezi destul de tari pentru a ne îndoi într'un viitor mai bun. E cunoscut pretutindeni în ce mod mizer își primesc și azi unii învățători salariul, și în butul tuturor plângerilor, rezultat s'a ajuns numai atunci, când s'a cerut intervenirea forurilor administrative, cari încă dădeau comunei un respiriu de 60 zile apoi îl prelungeau cu 30 zile și așa la 90 zile, când se apropie toamna, învățătorul era în plăcuta poziție de a avea și el bani din salariu.

Acum să ilustrăm puțin procedura ajunsă în unele cazuri pe calea forurilor noastre. Un învățător înaintase jalbă la Ven. Consistor, că i-se gătase dal-de-ale gurei și nu-și primește salariul. Cauza ajunsese într'atâta, că protopopul a escurs în comună, apoi ține-te dascăle la povețe și la sfaturi, că cutare cutare are bani și cere tu dascăle împrumut și nu te lăsa să peri de foame. Apoi conducătorul oficiului parohial, pentru a se scăpa și el de sarcină, încă să arată marimimos și anticipează învățătorului câteva și nice de bucate. Și așa dascălul încântat de rezultatul ajuns — de alții — și înbuibat în sfaturi, prin august, când ajunge la salariu, solveste nici mai mult nici mai puțin ca 50% după cele câteva și nice de bucate.

Un alt caz. Tot în acea comună, cu finea anului x., rămăsese în cult bani gata. Învățătorul îndrăznește să-i pretindă anticipative în salariu. Cererea i-se respinge și cond. oficiului parohial, spre mai mare siguranță, ia banii gata la sine. Prin februarie vine protopopul la revizuirea socoților și învățătorul își sustine cererea, dar și acela o respinge tot pe motivul adus de conducătorul oficiului parohial, că aceia sunt bani disponibili din anul trecut și învățătorul (-), are la ei nici un drept fără hotărârea comitetului și comitetul dracului gândești că s'a mai intrunit până toamna? Învățătorul amărât până în suflet, părăsi calea legală și dreaptă, își încovăie spinarea și se

făcū slugă plecată notarului. De atunci își primește salariul regulat, dar în schimb a trebuit să-și jertfească simțul și ambițiunea. Acestea sunt cazuri din una comună și ar mai fi, dar de le-am scria pe toate, apoi mi-se pare că nu ar încăpea jalbele nici în pod la Ven. Consistor, iar rezultat favorabil pentru învățători în 75 cazuri din una sută nu s'ar obține, căci protopopul nu-și duce colegul în corn de capră tocmai pentru salariul învățătorului. Acestea sunt cauze, cari au umplut cupa suferințelor noastre și Ven. Consistor îi stă în putință a ne scăpa pe viitor de acestea, cerând samă subalternilor despre împlinirea conștientioasă a acestei datorințe.

Noi înaintăm în fiecare lună raport la oficiul protopresbiteral, care e act și nu »pără«. Rapoartele acestea încă își au doară menirea lor și nu numai se sporească actele la oficiul protopresbiteral și să fie pentru crol învățătorului, care nu-l trimite la timp, pedeapsa de 5—10 cor. Din acelea rapoarte se vede restanța de salar și procedura dreaptă și scurtă ar fi, ca d-nii protopopi, după ce primesc rapoartele lunare și obsearvă că în cutare comună inv. are restanță pe 1—2 luni, se provoacă cond. oficiului parohial pentru solvirea aceluia cerându-i raport în termen hotărât, iar încât ar întimpină nesupunere, d-lui se ceară intervenirea Ven. Consistor, nu »dascălul să pârască pe popa«, căci știm ce urmări triste au astfel de intreveniri din partea învățătorului. Dacă așa ar fi, apoi și noi am recunoaște că d-nii protopopi sunt adevărați inspectori școlari*).

ib.

Memorii celebre.

Psihologii în frunte cu fiziologii, ca oameni de greutate, ne spun ca criteriu al distingării facultăților intelectuale, că calitatea percepțiunilor e pendentă

*) Din multe plângeri de asemenea natură intrate la redacțiune, am dat loc acesteia, ca să cunoască nu numai Ven. Consistoriu, ci și Domnii protopopi, groaza de care e cuprins sufletul dascălului în urma marimonioasei concesiuni ministeriale, spre a putea preveni eventualităților în aceste timpuri grele.

În locul întâiu de calitatea crerului, susținând în acelaș timp, că cu cât va fi crerul mai plastic și mai simțitor, cu atât se vor imprimă pe el întipăriri mai adânci, mai multe și mai variate. Și din acestea premise, luând sub scalpeul criticei graduațiunea mentalității omenesti, avem a face o selecțiune, care se reduce la două grade sau puncte mai pronunțate și ca atari ni-se prezintă în mod mai pregnant și distinct anume: talentul și geniul.

Dacă cineva, fie în privința memoriei ori a inteligenții, stă, cum am zice cu un pas mai înainte decât oamenii de rând, zicem, că e om de talent.

Omul de geniu e acela, carele, în privința abilităților intelectuale, stă cu mulți pași înaintea contimporanilor săi.

Crerul omului de geniu e atât de plastic încât pe o mică acumulare de intuițiuni și senzațiuni se abstrag și se gravează de dânsul întipăririle, trăsăturile celea mai subtile, celea mai fine.

Atât oamenii de geniu cât și cei de talent, prin acțiunea și manifestările lor... între semeni, afirmându-se în mod neobicinuit, sunt admirați și sărbătoriți de contimporani și îndeosebi geniile ca și punctul cel mai avântat al săgacității omenesti.

Atari capete luminate nu arareori dispun și de o memorie »sui seneris«, o memorie, a cărei manifestare pune omenimea în uimire, obvenind nu odată, ca să li-se facă »apoteoza« încă până ce sunt în viață.

Simțim oarecum o elevație și mândrie sufletească, când ni-se aduc înainte persoane, cari prin inteligența respective memoria lor au dat dovezi, că până la ce punct sau limite, aproape necrezibile, se poate avânta mintea omenească.

Istoria profană cu cronicile ei ținând cont de progresul cultural al genului uman, a înregistrat pe filele sale numele tuturor persoanelor, cari prin prodigiositatea capacității lor mentale, au contribuit în mod real și demn la ciselarea și netezirea cărărilor ce duc la mulțumire și fericire.

Dacă pătrundem în era timpurilor de mult trecute aflăm, că între cei cari au posedat o inteligență, o memorie extraordinară în locul prim se numeră :

Homer (suta IX. a. Cristos), supranumit »tatal poeziei eline«, nemuritorul autor al Iliadei și al Odiseiei.

Despre aceasta glorie a neamului grecesc se spune, că încă la adânci bătrânețe posedă o memorie vigoroasă extraordinară: eră capabil a-și recită toate versurile și operele sale.

Simonide din Cheo (566—467 a. Cr.) celebru poet liric grec.

Istoria ne narează, că Simonide, odată fiind invitat la o masă mare (din vre-o 300 inși mai toți cunoscuți lui Simonide) în Athena, în decursul prânzului a fost poftit să iasă puțin afară spre a conferă cu niște tineri în o afacere urgentă.

Nu se depărtă bine Simonide din sala de prânz, când plafonul acesteia se și surpă ucigând la moment pe toți oaspeții dimpreună cu stăpânul casei.

Cadavrele mutilate prin usurparea groaznică nu mai putură fi recunoscute; Simonide însă știu locul fiecăruia din musafirii străini și dete informațiile cele mai detaliate asupra fiecăreia persoane așa fel, că toți morții putură fi recunoscuți de familiile lor.

Pitagora (suta VI. a. Cr.), distins filozof și matematic grec. Avea o memorie prodigioasă, extraordinară. Eră în stare să țină în minte o sumedenie de numeri.

Themistocle (535—468 a. Cr.) învingătorul lui Xerxe la Salamina; faimos general athenean, posedă o memorie așa de puternică, încât de multe ori eră neliniștit în somnul său, din cari cauză își desprețuia propria-i viață.

Cinea (suta III. a. Cr.), ministrul regelui Pir din Epir, trimis odată la romani, spre a încheia pace cu ei, cu acel prilej își însuși (în o singură zi) numele tuturor membrilor din senat, precum și a celorlalți, ce asistau acolo.

Mitridate (123—63 a. Cr.) regele Pontului, care dispunea de un corp de armată de peste 90.000 soldați — cunoștea de pe nume pe fiecare din ei.

Dânsul avea supuse sub domnia sa vre-o 22 națiuni și știa să vorbească cu fiecare în limba ei fără intervenirea de tâlmaciu.

Iuliu Cesar (98 a. Cr.), gloriosul general roman avea o memorie de tenacitate și fidelitate extraordinară: putea dicta cu o rară ușurință, în unul și același timp 7 scrisori în deosebite limbi.

Seneca (65 a. Cr.), filozof roman, ajutat de memoria-i extraordinară, fu capabil a reproduce la moment vre-o 2000 cuvinte, ce i-se spusera, tocmai în ordinea în care le-a auzit.

Tot așa i-se cetira peste 200 de versuri, pe cari asemenea, fără nici o greutate le recita numai decât.

Iustus Lipsius (suta XVI. d. Cr.), faimos asemenea prin vigorositatea memoriei sale, a făcut pariu cu câțiva prieteni, că dânsul va recita cu esacticitate toate operele lui Tacit, celebru istoric roman; la din contră, când ar greși câtuși de puțin — ei să fie în drept a-l străpunge cu stiletul ce, spre acest scop anume l-a fost dat unuia din ei, să-l țină în mână gata.

Hugo Grotiu (1583—1646) erudit și om politic olandez cu ocaziunea unei defilări de mai multe regimente, își imprimă în memorie numele tuturor soldaților, dintr'un regiment, cari au răspuns la apelul nominal.

Menestrier (suta XVII), profundul cunoscător al științei heraldice, la ordinul reginei Cristina a Svediei — reproduce în aceeași ordine și la moment aproape la 900 de cuvinte dintre celea mai complicate.

Pico de Mirandola (1463—1494), erudit și poliglot italian, reproduce la moment, întocmai ca Seneca, până la 2000 de cuvinte odată auzite, tot așa recita în ordine inversă.

El se oferi a susține o teza despre tot ce se poate ști.

Brendel I., profesor erudit, fuse capabil a recita întreaga Eneida lui Virgiliu, cu cea mai mare esacticitate și promptitudine.

Kartered, erudit lord englez, știa spune de rost tot Testamentul nou, fără a greși câtuși de puțin.

Daze I., supranumit »regele matematicinilor«, știă de rost toate formulele matematice cu toate secretele lor; rezolvă din memorie orice exemplu fie aritmetic ori algebric pe de 10-ori mai iute decât altul în scris.

Carol O Roventlow, celebru filolog danez, eră capabil a reproduce fidel mai multe volume cetite numai odată.

Dintre ai noștri, vrednici de amintire pentru memoria lor fidelă, ușoară și vastă sunt următorii:

Dr. Vasile Conta (1840—1884), erudit bărbat și filozof al fraților din regat.

Mihail Cogălniceanu (1817—1891), istoric și cel mai vestit orator al României.

Bogdan P. Hajdeu (1836—1907), distins istoric și filolog român.

Tit. Maiorescu, eminent orator și critic literar.

Nicolae Iorga, distins și neobosit bărbat pe terenul istoriografiei române și cel literar.

Lucru de sine înțeles, că numărul bărbaților faimoși prin vastitatea și prodigiositatea memoriei lor e cu mult mai mare și eu nu am marcat decât câteva persoane demne de înregistrat.

Ioan Crișianu.

Prelegere practică din aritmetică.

(Tratarea metodică a frângerii „ $\frac{1}{3}$ “).

1. *Intuițiunea.* (Învățătorul arată o vergea, încrestată pe trei locuri asemenea depărtate).

Ce țin eu în mână? (... o vergea). Cum e vergeaua aceasta? (... întreagă). Priviți încoaci! Ce fac eu cu vergeaua aceasta? (... a-ți rupt-o). Băgați de seamă, în loc de rupt, putem zice mai frumos frânt. Cum mai putem zice în loc de cuvântul rupt? În câte părți am frânt vergeaua? (... în trei părți). Asămănați-le, care din trei părți este mai mare? (Toate sunt asemenea). Insemnați-vă, o parte din acestea să numește: »o treime« sau o parte din trei. Cum să numește? Deci ce este aceasta? (arătând

o parte din vergea) (... o treime). Dar aceasta? (... alta treime). Și aceasta (încă o treime), Așadar câte treimi sunt într'un întreg? (... trei treimi). Băgați de seamă, una sau mai multe părți dintr'un întreg asemenea de mari, să numesc: »frângerii« sau »frânturi«. Deci ce este o treime? Dar două treimi?

2. *Arătarea cifrei.* (Învățătorul trage o linie lungă de vre-o 3 dm., pe care o împărțește în trei părți asemenea de mari apoi întreabă. Ce ne înfașează linia aceasta? (... un întreg împărțit în 3 părți). (Acum învățătorul trage o linie verticală, prin al doilea punct de despărțire și întreabă). Câte părți am despărțit? (... două părți din trei treimi), O treime, 2 treimi, 3 treimi sunt frângerii. Frângerile sunt numeri! Băgați de seamă, precum numerii întregi i-am însemnat prin cifre, tot așa și frângerile le vom însemna prin cifre. Vom scrie »o treime« adecă o parte din trei. Priviți! Întâiu vom scrie pe »3«. Cifra »3« ne arată în câte părți am împărțit întregul. Ce ne arată cifra »3«? Apoi deasupra lui »3« vom scrie pe »1«. Cifra »1« ne arată câte părți am luat din linia întreagă. Ce ne arată cifra »1«? Așadar vom zice »1« din »3« părți. Cum vom zice? Acum trebuie să însemnăm și pe cuvântul »din«. Cuvântul din îl vom însemna prin o liniuță orizontală, pe care o tragem între 1 și 3, așa » $\frac{1}{3}$ «. Vedeți dar mai întâiu am scris cifra »3« apoi pe »1« și între aceste două cifre am tras liniuța pe care o numim »din«.

Băgați de seamă! Frângerile să scriu întotdeauna cu două cifre. Cifra, pe care o scriem desubt, ne arată în câte părți am împărțit întregul, iar pe care o scriem deasupra, ne arată câte părți am luat din întreg. Între acestea două cifre tragem liniuța orizontală, care se numește »din«.

Insemnați-vă, cifra care stă din jos de liniuță să numește: »numitor«, iar ceea ce stă deasupra liniuței să cheamă »numărător«. Care e numitorul? Ce numim numitor? Care e numărătorul? Ce numim numărător?

3. *Comparațiunea frângerii cu numeri întregi.* Băgați de seamă! De aici până aici este o treime, ($\frac{1}{3}$) iar de

aici până aici »un întreg«. Ce e mai mult: o treime sau un întreg? Câte treimi sunt într'un întreg? (... trei treimi). Deci cu cât este mai mare un întreg decât »o treime«? (... cu doua treimi). Cât ne trebuie dela »o treime« să avem un întreg? Câte treimi avem în 2, 3, 5, 7 întregi? Cât punem la $\frac{2}{3}$ să avem un întreg?

4. *Numerii amestecați.* Câte treimi sunt într'un întreg? Dacă cătră $\frac{1}{3}$ mai pun $\frac{3}{3}$, câte treimi voiu aveà? (... 4 treimi). Câte treimi sunt într'un întreg? (... trei). În $\frac{4}{3}$ câți întregi avem? (... $1\frac{1}{3}$). Dar în $\frac{5}{3}$? (Deoarece într'un întreg sunt 3 treimi în $\frac{5}{3}$ avem $1\frac{2}{3}$). Băgați de seamă, un număr, care pe lângă frângerii are și întregi, să numește: »număr amestecat« sau »frângerii amestecate«. Iar când frângerile stau singure, să numesc: »frângerii curate«.

5. *Comparațiunea frângerii cu alte frângerii.* De aici până aici este $\frac{1}{3}$, iar de aici până aici $\frac{2}{3}$. Cât ne trebuie dela $\frac{1}{3}$ să avem $\frac{2}{3}$? Asămănați între sine frângerile: $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{3}$, $\frac{4}{3}$, $\frac{5}{3}$. Cari dintre ele conțin numeni întregi? ($\frac{3}{3}$ $\frac{5}{3}$). Ce numitori au toate?

Hersilia Cădariu,

Invățătoare.

Interesul pedagogic.

Cu cât practicăm mai mult măiestria noastră în școală, cu atât ne vom convinge mai tare, că prima cerință pentru ca prelegerea noastră să succeadă e, ca aceasta să fie interesantă. Având elevul interes față de lucrul ce se prelege, atențiunea lui mereu stă concentrată asupra aceluia lucru și așa mintea primește cu ușurință cunoștința. Însă adevărata valoare a aceluia fel de interes în practica școlară o poate pricepe numai aceia dintre dascălii interesați, cari totdeauna își dau seamă de ceea ce fac. Atari dascăli barem de mult se îndeletnicesc a se perfecționa ca măiestri, nu altfel, ci mereu căutând a ține încordată atențiunea elevului numai prin stărnirea interesului.

În privința metodului, pedagogia modernă prescrie atâtea lucruri, încât te prinde groaza când numai te gândești că prelegând în școală, ai să ții cont de toate acelea. Nici că-ți este posibil să nu uiți nimic din ele, fără a-ți fixa dinainte pe hârtie întreaga prelegerea. Așa că fiecare dintre noi am simțit, poate nu odată, cum tovarul ni-s'a mărit tocmai din pricina prescriptelor pedagogice, având adecă a trage fiecare prelegere a noastră așa zicând pe calapodul acelor prescripte. Și cu toate că acele prescripte pedagogice sunt în vederea scopului ce trebuie urmărit, totuși nu arare ori acel scop se perde tocmai din pricina acelorora. Până când dimpotrivă, dezvoltarea interesului la elev e mijlocul cel mai sigur și simplu totodată, de a te menține pe drumul cel adevărat, ca metod. Maiestrul, care știe să-și facă interesantă prelegerea dela început și până în capăt, acela va fi ferit de a face nici una dintre acele greșeli, de cari obicinuit nu pot fi feriți toți câți caută a se menține, prin ori cari alte mijloace, pe drumul cel adevărat. Așa bunăoară, ținându-te de acest mijloc, nu poți face salturi, trecând d'adreeptul la lucruri prea îndepărtate de priceperea elevului. Și iarăș nu poți de altă parte nici să moleșești atențiunea aceluia cu lucruri prea cunoscute lui, bătând apa în piua cum se zice, perzând toată vremea — lucru ce-l vei întimpină cu atât mai des, cu cât mai tare vrei să te ții pe urmele prescriptelor pedagogice și în special pe urmele așa ziselor »trepte formali«. Ținându-te mereu de stărnirea interesului, vei avea totdeauna măsura exactă, care-ți arată precis pe de o parte lucrul ce urmează a fi predat elevului, iar pe de altă parte cât de mult trebuie să ne folosim de cunoștințele vechi, pentru a primi pe cele nouă. Mai sunt ele apoi și alte multe scăderi de ale metodului, parte de cari ne putem da seamă, parte însă pe cari nici că le observăm, până când nu știm mai bine decât așa; dar cari însă toate ne țin departe de adevăr. Până când însă prin mijlocul nostru, toate pedecile și greumintele le-am evitat, căci am pus mâna pe cheia cea

adevărată, ne-am deschis porțile, apucând pe drumul cel natural, unicul lesnicios și sigur.

Interesul deci fiind lucrul cel mai important, aproape totul în cecece privește practica pedagogică, prea firesc ca studierea lui să fie un ce neapărat pentru maestru, încât orice încercare în direcția acelei studieri nu poate fi fără de folos.

Astfel va fi motivată și încercarea de față.

Interesul, să-i zicem așa »pedagogic«, stă în strânsă legătură cu interesul ce peste tot îl are omul față de această lume și la tot cazul face parte din motivul în baza căruia ființa umană și peste tot viața aceleia, e superioară tuturor vietăților. Și tocmai pentru aceea, ca să putem cunoaște mai de aproape acest lucru de mare preț, trebuie să ne coborâm în înșasă zidirea omenească, pentru-că aici să dăm de firele interesului, cunoscând cum sunt urzite și țesute.

Ființa umană se deosebește de celelalte ființe printr'o serie de acțiuni și lucrări, cari dau așa zicând tonul vieții sale și cari toate emanează dintr'o simțire mai înaltă și judecată mai profundă. Iar cauza acestei distincțiuni este a se căută de sigur în acele date și împrejurări, cari au determinat această ființă aleasă, sau cu alte cuvinte cari dela început au urzit și țesut firul materiei așa fel, încât la capăt să iasă ca rezultat o ființă cu simțire și judecată atât de superioară. Sau dacă această determinare a omului, dacă această urzire a materiei, nu se poate gândi fără a presupune chiar dela început o putere oarecare specială, cu tendințe de a cohesiona, sau mai bine de a se încarnă — atunci cauza a toată distincția omenească este această putere, care, ca și emanată dela un ce absolut perfect și desăvârșit, determinată apoi prin anumite procese interne ale organismului viu și matur omenesc, organizează materia și o însuflețește spre acțiuni tot mai înalte și desăvârșite.

Și oare cum să înțelegem noi această simțire înaltă omenească? Căci vederea omului bunăoară nici pe departe

nu se poate asemăna cu a celor mai multe paseri; mirosul, auzul etc., cu al celor mai multe animale. Apoi foamea, setea şcl. — chiar durerea (cea fizică) — toate sunt simţite şi de animale, poate mai viu decât de om! Dar vom putea pricepe aşa cred fiecarele, că sub simţirea mai înaltă nu e de a se înţelege celea câteva senzuri, ci impresia vie şi adâncă, ce lucrurile externe pot exercia, prin senzuri, asupra internului acestei fiinţe delicate. O floare frumoasă bunăoară, cu un miros delicat, lasă asupra-ţi o impresie vie de plăcere şi desfătare. Asemenea o vedere, un peisagiu. Iar munţii puternici dinainte-ţi, ce par a nu fi crescuţi din pământ, ci sloboziţi din nori, asemenea, bălaurilor din bazme, te mişcă adânc şi vrând nevrând te fac să gândeşti cu o adâncă evlavie la o vedere supra-pământescă, care i-a putut creia. Apoi lupta nepotrivită şi desperată a unei mici păsărele de a-şi apăra puişorii dragălaşi împotriva sburdalnicului şi înrăutătitului băiat, care fără nici o milă îi răpeşte pe toţi, nimicind şi cuibul bieteii — această scenă te impresionează şi te mişcă atât de mult, încât fără să ţini cont că te faci ridicol înaintea proştilor, strigi pe acel băiat sburdalnic, ba îi dai ca pedeapsă bine meritată şi o scărmanare cât de bună. Ori, de eşti tată de copii — sau chiar să nu fii — cuvântul duhovnicului, prin care repositul îşi ia pentru totdeauna rămas bun dela mult iubiţii săi copii, minori, — acest cuvânt contribuie atât de mult la mărirea întristării şi induosării tale, că în ciuda tuturor împotrivirilor tale de bărbat te-or năpădi lacrimile, întocmai unei femei slabe.

Ei bine, de impresionări de felul acesta nu poate fi vorbă la animale.

Şi dacă vom stă să ne gândim, că de unde vine această impresionabilitate la om, la primul moment vom ajunge să credem, că putinţa de a cunoaşte lucrurile mai adânc e cauza. Astfel scena de mai sus cu păsărica ne mişcă, deoarece ştim, că lupta desperată a aceleia de a-şi apăra puişorii, este pornită din durerea cea mare ce ori care mamă o simţeste, văzând cu ochii perirea feţilor

săi; — indirect deci simțim și noi acea durere. Asemenea la înmormântare, cuvântul de cel din urmă rămas bun pentru reposatul, ne face să simțim și noi durerea cea adâncă și jalea, ce părintele o simțește, văzând, că cei mai iubiți ai săi rămân orfani în această lume, unde viața e atât de grea.

Și alte multe exemple pot da explicația, cum știința adâncă a lucrurilor și raporturilor e cauza, că omul e atât de impresionabil. Chiar se poate spune, că cu cât cineva are mai adâncă cunoștința, cu atât e și mai impresionabil. Încât îți vine să înceți cu meditarea, simplu primind și admitând, că impresionabilitatea omului provine din cunoștință, sau știință, ori cu alți termeni, că sentimentul se naște în urma ideii.

Și totuș, dacă vom studia lucrurile până în capăt, atunci vom vedea limpede, că simțirea mai înaltă a omului, sau sentimentul ca atare, emanează dela un ce cu mult mai interior decât cunoștința, că acel ceva e dat în zidirea noastră, e înăscut; pânăcând rolul cunoștinței, sau al ideii, este numai de atinge corzile sentimentului, a-l deștepta, punându-l astfel în acțiune. Astfel d. e. suferințele unuia dintre semenii noștri — sau și dintre alte specii de ființe — atinge în noi simțul de milă. Nedreptatea, ce unul mai tare o face altuia mai slab, produce o revoltă în simțul de dreptate. Cuvintele însuflețitoare ale comandantului din bătălie ating atâtea sentimente; mai ales pe cea al datoriei, al iubirii de patrie și neam, lege etc. Este oare posibil ca noțiunile slabe despre datoria față de patrie, neam șcl., formate atunci prin cele câteva cuvinte ale comandantului — este posibil ca aceste noțiuni să producă atunci la moment niște sentimente atât de puternice, încât pe urmele lor luptătorul cu dispreț să înfrunte moartea? Evident că nu. Tot ce au făcut acele cuvinte e, că au atins corzile acelor sentimente, la muzica cărora luptătorul de loc nu se mai poate împotrivi a merge și încă cu cea mai deplină voce, spre a-și face datoria.

Un alt caz. Băiatul acela mic încă nu poate avea idei despre milă și peste tot despre iubirea cătră deaproa-

pele. Cu toate astea îl poți vedeă cum caută să deie dintr'al său, ajutorând pe prietenul său; iar dacă cumva stăpănit de răința egoismului, i-a făcut aceluia cineva ceva rău, la plânsul aceluia și el să întristează, începe a suspină tot mai des, până când în cele din urmă isbucnește și el în plâns. Pentrucă plânsul prietenului său, provenit din durerea aceluia, a atins d'adrepul, fără intervenirea ideii, simțul de durere al său și astfel urmarea a fost plânsul și din partea sa.

Că sentimentul își are izvor afară de cunoștință, se poate vedeă și dintr'un caz ce mi-s'a întâmplat mie. Eram la o înmormântare — bine înțeles în funcțiune. — Nevasta și vre-o trei minori se boceau și tânguiau după soțul și părintele lor. Eră la culme durerea lor mai ales la iertăciune, când adecă preotul pentru repositul și-a luat cel din urmă rămas bun dela acei iubiți ai săi. Ca și ceva obicinuit, am rămas prea puțin mișcat în fața scenei. Atunci a venit rândul, ca repositul, prin graiul duhovnicului, să-și ia rămas bun dela soacră. Aceasta fără a se bocii în gura mare, cu capul plecat ascultă până în fine, când apoi a răspuns cu obicinuitul »ier-te-l D-zeu!« Totuș însă acest »ier-te-l D-zeu« a fost rostit de bătrâna soacră în așa ton și cu așa mișcări, încât ne mai putându-mă reține, am dat curs lacrimilor. Chiar și azi, de câteori îmi aduc aminte de acel caz, mă cuprinde o jale ascunsă și iute trebuie să-mi abat gândul de acolo, dacă voesc să fiu scutit de a lăcrimă din nou. Notez, că atât soacra cât și familia întreagă, atunci mi-a fost cunoscută pentru prima dată. Care deci, poate fi înțelesul aici? Poate fi vorbă aci de idee, care să fi produs jale? atunci când nici până azi nu știu să-mi explic, pentruce simplul răspuns al soacrei m'a impresionat și emoționat atât de mult și nu șipetele și tânguirile nevestei și ale minorilor. Poate acel »ier-te-l D-zeu« să fi putut arată o și mai multă durere, ori poate m'a putut impresionă, fiindcă s'a văzut ca izvorit dintr'o mai multă conștiință de cauza... Pentrucă nu știu să-mi explic nici azi, trebuie să merg cu

gândul mai departe și să zic, că ideea de multeori e eschisă cu totul, neavând nici măcar rolul de a atinge și deșteptă sentimentul, când atunci altceva ascuns și neobservabil și neînțelegibil de noi atinge d'adrechtul sentimentul. Ceeace cu atât mai limpede ne arată, că sentimentul e înăscut, și că ceea ce ne pare nouă a fi nașterea și formarea sentimentului prin idee sau cunoștință, aceea de fapt nu e altceva decât o atingere a corzilor, o deșteptare a sentimentului.

Că, care-i rolul sentimentului în viața omului, aceasta o poate pricepe, cred, oricine: de a brăzdă acea viață, pentru a se putea scurge pe drumul și în direcția dată ei. Să ne gândim numai, cum ar prospîia viața omenească, dacă ar fi lipsită de sentiment? La ce fapte ne-am putea aștepta dela aceea, dacă n'ar fi bunăoară simțul de iubire cătră ai săi și cătră deaproapele, simțul de milă, de dreptate; dacă n'ar fi simțul de datorie, de ambiție personală etc.? Cu adevărat numai sentimentul trage pe om la fapte tot mai mari, la o viață tot mai superioară. Cu un cuvânt sentimentul ține pe om pe calea dată lui de ași face datoria sau rolul pe acest pământ. Ce avem deci de făcut, dacă voim ca viața noastră să fie așa cum trebuie, decât să ne desfundăm brezdele sau ogașele, canalurile sentimentului, cari sunt pline cu noroiul egoismului falz și păcătos, să le curățim de acest noroiu venit pe urmele instinctului conzervării individuale și luptei pentru existență, — ca astfel curățite acelea, viața noastră să se poată străcură printr'ânsele în oceanul rolului și al scopului final.

Așa dar lucrurile și raporturile impresionează inter-nul omului tocmai pentrucă acestuia îi este dat simțirea, care își caută saturația în acele lucruri și raporturi. Astfel sentimentul de iubire cătră deaproapele își caută alimentația și saturația în starea lucrurilor și raporturilor; asemenea cea de milă și de adevăr, al datoriei, frumosului și cu un cuvânt toate. *Iar ca rezultantă a tuturorora este interesul cel piu și fără de margini al omului față de*

toate lucrurile. Ori: se poate privi acest interes ca un sentiment general, *sentiment al adevărului*, în urma căruia omul este mânat cu un dor nespus până prin adâncurile mărilor, creștetul munților, prin locurile cele necunoscute ale polilor etc., simțindu-se totdeauna fericit, că poate descoperi câte ceva nou, măcar de l-ar constă aceasta chiar viața?... În chipul acesta e explicabilă puterea cea mare cu care curiozitatea atrage pe om. Astfel o scenă groaznică, d. e. o ciocnire de trenuri, un incendiu, încins într'o fântână de păcură, ori într'o fabrică de benzin etc., cu toate că e împreună cu atâtea victime, atrage la sine pe om cu o putere neresistibilă și omul nu-și poate nici măcar abate privirile dela nenorocii striviți și mutilați, ci e nevoit a-i examina în amănunte pe fiecare. Omul se îngrozește de atari nenorociri numai când se gândește la ele și totuș odată întâmplate, cu putere iresistibilă, atrag la ele mii de spectacoli; pentrucă simțirea îi mână, sentimentul acela general al adevărului îi atrage, pentru-ca astfel starea reală și faptică a lucrurilor să poată sta limpede, vădită înaintea lor.

Așadar, fiind dat în zidirea omenească interesul față de lucrurile din afară, ca implice al simțirei, urmarea firească este zelul neobosit și fără de margini de a studia toate lucrurile ce-l încunjură, tocmai pentru a satura acea simțire. Va să zică tocmai contrarul dela ceea ce susțineam odată, *cunoștința fiind urmarea interesului, iată că ideea se impune din cauza sentimentului.* Și odată cu aceasta putem observa și aceea, că interesul pentru cunoștință la om e mai mult decât pornit în urma cerințelor ce privesc pur hrana și îmbrăcăminte și că tocmai prin aceasta se osebește el de interesul pentru cunoștință al celorlalte vietăți. Astfel, pe când acelea toate se mărginesc a cunoaște lucrurile ce privesc hrana și adăpostul lor, pe atunci cunoștința omului pare a fi nemărginită. Să luăm bunăoară numai lucrurile inventate și cunoscute de om, mânat fiind de ambiție, ori de simțul de plăcere și distracție etc. — ce rubrică dau numai acestea! E drept, că și saturația

sentimentelor, dela un anumit loc poate fi privită ca trebuință a vieții; căci tocmai aceasta e cauza de pretenziunile vieții se sporesc și ele pe măsura ce se lărgeste cercul cunoștințelor. Că însă interesul pentru cunoștință la om e mai mult decât pornit din trebuințele neapărate ale vieții, trebuințe cari privesc hrana, îmbrăcămintea și adăpostul, aceasta se poate vedeă lămurit și la pruncul cel mic. Ce îl poate face pe acesta curios să știe unele și altele lucruri și treburi, decât simțirea ca atare: un sentiment sau altul, care la anumite stări și împrejurări tresare, se trezește, căutându-și mai departe alimentația. Ori, nu vezi câtă plăcere îi procuri micuțului din brațele tale, alăturându-i o floare, ori ramură verde, sau fluturându-i niște hârtii colorate — cu ce interes viu privește el la toate acelea?! Sau îți vine, mai târziu cu ceva, să te superi pe el, căci te nepăcinuește cu o droaie de întrebări asupra obiectelor din jur și indeosebi asupra lucrurilor cu cari te ocupi tu?

Rezumând partea aceasta a lucrării noastre constatăm așadar, că *simțirea mai înaltă a omului provoacă interesul neșărmurit pentru cunoștință sau pentru studiu.* Rămâne acum ca în partea a doua, să ne dăm seamă cum ar trebui să stăm cu acest interes în praxa școlară.

II.

Cele tratate până aci ne pot servi ca punct de orientare în ceea ce privește activitatea noastră. Am văzut anume cum simțirea împinge pe om a cunoaște toate lucrurile și toate întâmplările, căci prin aceasta își găsește aceea saturația sa. Din capul locului trebuie s'o vedem deci, că dacă e vorba de educație, aceasta se poate face numai instruând. Și fiindcă școala elementară e locul, unde fiecare primește instrucția recerută, iată că tot această școală e chemată să dea și educația ce e de lipsă fiecăruia. De unde rezultă, că scopul școlii populare de a da elevului cunoștința elementară, de absolută necesitate pentru oricine, servindu-i aceluia de călăuză în călătoria

vieții — acest scop implică, chiar dela început și curățirea sentimentului prin cunoștință, desfundarea canalelor aceleora de tot noroiul, pentru a se putea scurge pe aceste canale întreaga viață. Iar această lucrare se face așa, că aprofundând diferitele cunoștințe ce se predau în școală, se va scoate tot la mai multă lumină calea adevărului, carea e a se urmări în viață. Și e evident, că pentru ajungerea acestui scop nu e suficient numai scris-cetitul și socoata. Nu sunt suficiente nici toate cunoștințele din religie, geografie, istorie, naturală etc., în felul cum se predau ele azi. Cetirea și scrierea la înțeles, e neapărat de lipsă în viață, fie ca mijloc, de a-și împacă unele și altele trebuite zilnice, fie ca mijloc de perfecționare mai departe. Asemenea socoata până la un anumit loc. Ori câtă fizică însă și chemie, naturală, economie, legumărie, lucru de mână la băieți și fete etc., ar învăța elevul, totuși acela, când va ajunge în viață, cu nimic nu va putea fi mai escelent econom decât care, având pământul de lucrat necesar, își exercită meseria de ani de zile. Asemenea cu vieritul, pomăritul, cu împletitul corfelor, cu cusutul și cârpitul cămeșilor, — cum și cu alte ramuri de industrie. Nici călătoriile nu le va face mai bine elevul ajuns în viață decât giambașul ori negustorul, sau altcineva, de a cărui meserie e legată călătoria. Dar așa cum azi se predau cunoștințele, cu nimic mai bine nu putem stă nici cu patriotismul, morala și chiar religiozitatea. Vreu cu alte cuvinte să zic, că prea puțină ispravă putem face, cu toată cunoștința celorlalte studii, în ceea ce privește așa zisul »câștig material«. Mi-se va răspunde aci de sigur cu cultura formală. Da, și eu tocmai aceasta voesc să o accentuez, deosebirea va fi numai la felul cum e să se înțeleagă această cultură.

Așadar din școala poporală nu poate lipsi scris-cetitul la înțeles; asemenea socoata până la un anumit loc și anume până acolo, de unde elevul va ști să rezolveze diferitele probleme mai obicinuite din viața, cari la tot cazul nu vor pestrece cunoștința celor patru operațiuni cu

numeri întregi și fracții zecimale. Aci e numai de a se căuta modalitatea, procedura cea mai scurtă, prin care să ajungem la rezultat. Cât pentru celelalte studii însă, în vederea celor de mai sus, *e de a se alege din ele și compune ca materie de învățământ buchetul tuturor cunoștințelor ce au a curăți sentimentele, luminând calea vieții.* Au să se aleagă și întocmească acele cunoștinți așa fel, încât pe urmele lor elevul să vadă, că starea normală a vieții este activitatea neobosită și fără întrerupere, care activitate trebuie să se scurgă pe canalele sentimentului curățit și lămurit. Să înțeleagă pe urmele acelora, cum neputințele oamenilor provin tocmai din cauza, că anumite pedeci nu lasă să se scurgă liber viața pe acele canale. Astfel lenea bunaoară, care precum zice și proverbul e începutul tuturor răutăților, duce la minciună, la furt, jaf, ba chiar și omor și alte fapte grozave, ori la mizerie, morb etc. Lăcomia duce iarăș la o serie de fapte rele și urâte; asemenea zavistia etc. Lenea, lăcomia, zavistia etc. sunt noroiul ce înfundă canalurile vieții omenesti, făcând astfel imposibil cursul firesc al aceleia — noroiul, de care, pentru-ca să se poată scăpa cineva, trebuie să cunoască și să vază bine datoria ce o are către sine însuș, datoria către ai săi, apoi către toți semenii, cei mai de aproape și cei mai de departe. Trebuie să vadă elevul limpede, că binele omului e cuprins în binele a lor săi, iar acesta în binele comun. Nu voiu căuta deci să-mi fac mie bine prin răul altuia: binele ce mi-l fac mie totdeauna trebuie să promoveze indirect interesul comun.

Aceasta ca materie. Ca metod iarăș trebuie avut în vedere adevărul arătat mai sus, că adecă sentimentul atrage pe om la cunoștință. Voim deci să-i facem elevului cunoscut un lucru ori înțelegere? Necon condiționat trebuie să-l facem curios pentru acel lucru, apelând și recurgând mereu la sentiment. Iar mijlocul de a atinge sentimentele spre a stărni interesul sunt întrebările. Întreagă prelegerea noastră deci să fie o serie de întrebări, ale căror răspunsuri din partea școlarilor, încheigate într'un singur întreg,

să deie cunoștința lucrului ce am dorit. Să nu ne abatem aci întru nimic dela ceea ce face natura. Aceasta nu dă omului cunoștințele de-a gata: ca și tot atâtea secrete sau taine ascunse, apar înaintea omului toate lucrurile și așezămintele naturii. Iar pentru a descrie el toate aceste taine, natura nu face altă nimic, decât mereu îl provoacă, atingându-i la tot pasul simțirea, într'un chip sau altul — când apoi simțul acela general pentru aflarea adevărului îl va neliniști, până când, apucându-se de lucru va afla adevărul. Cu cât simțirea a fost mai tare atinsă și isbită, cu atât mai iresistibilă va fi puterea cu care acel sentiment general va mână pe om după aflarea adevărului.

Ceia ce natura face în chipul acesta, noi avem s'o facem în școală cu ajutorul întrebărilor, precum am mai accentuat-o. Spre scopul acesta teebue se observăm, că *orice adevăr este ca și un întreg, compus din părțile sale. Rolul nostru ca învățători e, ca pe calea întrebărilor să descompunem și recompunem acest întreg, până când ajunge a fi priceput de elev.* Ne vom coborî cu descompunerea până la acele părți sau elemente, cari stau vădite înaintea elevului. Intuite acestea, se vor adauge unul la altul, până va eși întregul recompus și recunoscut.

Ar trebui s'o recunoaștem, că nu este abatere mai mare dela calea naturii decât atunci, când dai elevului cunoștința de-a gata. Așa e întocmită natura, ca omului sa nu-i poată fi de folos numai aceea, ce el câștigă, cu sânguinta și ostăneala sa proprie. Așa în cazul de față, avem bunăoară să învățăm pe elev cât face $8+5$. E greșit procedeul nostru când am zice aceluia să bage de seamă și să țină minte, că 8 cu 5 face 13. E greșit procedeul nostru chiar dacă am explică aceluia pentruce face 13; pentrucă adevă, dacă din 5 luăm 2 și punem lângă 8, atunci în loc de 8 va fi 10, iar în loc de 5 va fi 3, iar 10 și cu 3 face 13. E greșit, pentrucă n'am pus întrebările cuvenite spre a atinge simțirea, ca astfel stărnit fiind interesul, singur să afle adevărul de mai sus. Procedura noastră va fi corectă în chipul următor: — Cât

trebuie luat din cinci și pus lângă opt, ca să fie zece? — Atinsă fiind prin întrebarea aceasta simțirea elevului, va căuta după adevăr și aflându-l, va răspunde. După acel răspuns vom pune a doua întrebare: — Și dacă din cinci luăm doi, cât mai rămâne? — Elevul iarăș va căuta după adevăr, și în urmă va răspunde. Urmează a treia întrebare: — Așadar, dacă din cinci am luat doi și lângă opt am pus doi, cât avem în loc de opt și cât în loc de cinci? — Elevul va judecă și pe urmă va răspunde. Urmează întrebarea: — Și cât face acum 10 și cu 3? — Elevul va răspunde. Punem apoi cea din urmă întrebare: — Așadar cât face cinci și cu opt? — Aceste cinci întrebări vor fi deajuns, pentru-ca un elev cu capacitate de mijloc să ajungă a află singur adevărul. Iar pentru a se imprimă și mai bine această cunoștință în mintea elevului, dupăce acela a ajuns să răspundă la întrebare, îi vom pune și întrebarea »pentruce?« — când apoi el va descompune adevărul în părțile sale, așa precum am făcut-o noi mai sus.

În felul acesta ne va fi procedeul la predarea cunoștințelor din socoată. Artă sau măiestria constă întru a ști luă calea cea mai scurtă și simplă la desfacerea întregului în părți cunoscute. Și prin acest fel de procedeu, nu numai că l-am făcut stăpân, absolut stăpân, pe elev peste cunoștință, dar i-am dat oarecum și cheia de a rezolvă și alte probleme, ce chiar difer, mult-puțin, de celea învățate.

Că afacerea metodului se rezolvă perfect cu ajutorul întrebărilor, aceasta se poate vedeă și din ori care exemplu din scrierea corectă. Așa bunăoară să luăm exemplul: »Învățat-ai tu lecțiunea?«, pentruca să ajungem la cunoștința, că »de câte-ori verbul ajutător e în urma verbului, el se desparte cu o liniuță (-)«. Vom purcede așa, că vom dă unui școlar să scrie exemplul de sus pe tablă. Acela îl va scrie, firește, greșit: ori va scrie pe »învățat« și pe »ai« într'un singur cuvânt, ori îl va scrie despărțit, dar atunci fără liniuță. Mai obicinuită e însă greșala primă.

Elevul va analiza zicerea, spunând despre ea tot cât a învățat. Ne vom opri la vorba »învățat-ai«, făcându-l să răspundă — pe baza celor învățate — că e verb, în timpul trecut, persoana a doua, totdeauna însă arătând și demonstrând pentruce. Vom trece apoi la însaș cunoștința nouă, provocându-l pe elev la aceea astfel: — Dacă te întreb eu: »învățat-ai lecțiunea?, tu ce răspunzi? — Atunci elevul e constrâns să răspundă; »Eu am învățat lecțiunea«. A doua întrebare va fi: — În zicerea ce o spusai: »Eu am învățat lecțiunea«, care e verbul și a câtea persoană e? Cum va fi în persoana a doua? — Prin acest șir de întrebări, pe elev l-am constrâns să spună zicerea: »Tu ai învățat lecția«. Îi vom zice s'o scrie și pe aceasta pe tablă sub cealaltă, ce se află acolo scrisă. Urmează apoi întrebările: — În care timp ai spus că e verbul »învățat-ai«? și a câtea persoană? Dar verbul »ai învățat« în care timp e și în a câtea persoană? Dar numărul? Prin urmare amândouă verbele acestea în care timp sunt și unul și altul? În a câtea persoană? Și în care număr? Și totuși ce deschilinire este între aceste două verbe? — Atunci elevul e provocat să alle că la verbul din sus »ai« e scris pe urmă, iar la cel din jos »ai« e scris mai înainte. Atunci îi vom atrage atențiunea la verbul din jos, întrebându-l: — Pentru ce e scris »ai« despărțit de »învățat«? — El va răspunde, fiindcă sunt două vorbe. Îi vom atrage atențiunea după aceea asupra verbului din jos »învățatai« scris greșit întrebându-l: — Așadar pentru ce nu e scris bine »învățatai«? — Elevul, prin această serie de întrebări, va află, că »ai« trebuie scris și aci despărțit de învățat.

Astfel a aflat elevul partea primă a adevărului. Urmează să afle partea a doua a adevărului, că adevărat între »învățat« și »ai« se pune liniuță. Il vom provoca astfel: — Pentru ce ai scris tu »învățat-ai« prins de olaltă? — Elevul va recunoaște nebagarea sa de seamă. — Numai câte vorbe e iertat să scriem la un singur loc? Așadar numai când scriem noi nedespărțit? — Elevul va trebui

să răspundă, că numai când e o singură vorbă. — Așa dar ce n'ai băgat tu de seamă de ai scris greșit? — Elevul va recunoaște, că n'a băgat de seamă, că sunt două vorbe. — Pentru ce n'ai băgat tu de seamă că-s două vorbe? Elevul va căuta să motiveze, poate va lăsa privilegiile în jos crezând că l dojenesti. Noi vom continua punându-l să rostiască de multe-ori pe »învățat-ai« și pe »ai învățat« și întrebându-l: — Pe care îl poți rosti mai iute? -- El, după mai multă ori mai puțină rostire a acestor două cuvinte, va alege cu siguranță, că în vorbire s'aude »învățat-ai« mai iute decât »ai învățat«. Atunci îl vom întreba: — Cum de iute s'aude »învățat-ai«: ca și când ar fi câte vorbe? — Elevul, în urmă a câtorva întrebări de soiul acesta ajunge să alle, că, deși aci sunt două vorbe, ele așa se aud, ca și când ar fi numai una singură. — Cum vom putea noi face ca să se vadă și în scris, că aceste două vorbe trebuie să se citească ca și când ar fi numai una singură? — Elevul se gândește. Noi vom continua: — Când scriem, și la capătul rândului nu ne încapă vorba întreagă: atunci ce vom pune după vorba ce nu-i isprăvită? — Elevul își va aduce aminte de liniuța de unire și va răspunde. — Pentru ce se pune liniuța aceasta după vorba ce nu a încăput întreagă în rândul acela? — În chipul acesta se va stărui cu întrebările, până când elevul dă răspunsul, că liniuța aceea se pune, având menirea de a arăta, că silaba, sau silabele din șirul următor se țin de cuvântul din șirul dinainte, care n'a încăput tot în acest șir. După ce am obținut aceasta, îl vom întreba, ce ar fi bine să punem și noi între »învățat« și »ai« spre a arăta că la citire amândouă vorbile se rostesc de-odată, ca și când adică ar fi numai una singură. Astfel elevul va ajunge să descopere și partea a doua a adevărului, punând liniuța de unire între vorbele de mai sus. Tot prin întrebări vom generaliza lucrurile, scoțând la lumină regula, că totdeauna când verbul ajutător se află după verb, se desparte de acela cu o liniuță.

Curioasă întorsătură va lua însă, în fața procedului nostru, învățământul intuitiv. Voind adevărat a provoca pe elev, ca singur să afle adevărul, nedându-i nimic de a gata, vom fi nevoiți ca părțile și formele obiectului ce e a se intitula mereu să le aducem în legătură cu serviciul ce acela ni-l face. Astfel nu vom isbuti punând întrebarea: — Cum e masa aici...? — când pentru ca să ne înțeleagă elevul că ce vrem cu această întrebare nepedagogică și fără de nici un capăt, arătăm cu mâna așa, ca elevul să ne poată răspunde că e lată, ori încolțurată, ori mare, ori mică etc. Vom fi nevoiți deci să facem o mică ocolire cu întrebările, ca astfel încunjurând să ajungem cu siguranță la locul și punctul ce dorim. Iar în acest încunjur se vor atinge tocmai punctele, ce fac esențialul acestui învățământ. Șirul întrebărilor va fi așa: — Ce e aceasta? Ce se află pe masă? Ce mai putem noi pune pe masă? Cum e făcută masa, ca să putem pune și să poată stă pe ea ori ce? Așa dar cum e masa? Pentru ce e lată masa? Și tot așa și cu celelalte forme și părți ale mesei.

Cu noua întorsătură a acestui învățământ suntem scăpați de intuirea sacă și deci fără de nici un înțeles a obiectelor, intuire ce nu poate releva forma și părțile obiectelor reeșite pe urmele trebuințelor omenești, încât elevul să înceapă a pricepe tot mai bine arta și opera omenească.

Asemenea la intuirea animalelor și ale celorlalte fap-turi ale naturii, cu un cuvânt la învățământul natural; tot astfel și la fizică, chimie, geografie etc.: în tot locul orice întocmire și așezământ se va aduce în legătură cu rolul și cu menirea, cu înțelesul aceleia în progresul general. În urma acestei proceduri elevul va începe să înțeleagă tot mai mult minunata întocmire a naturii pentru progres, iar de aci, atotputernicia, înțelepciunea și bunătatea lui D-zeu.

Mai curios însă ne pare a fi procedul nostru cu întrebările în fața religiei, istoriei și peste tot în fața lucrurilor de forma și felul narațiunilor. Trebuie s'o recu-

noaştem însă, că mult, foarte mult ne mai trebuie până când predarea unei bucaţi din aceste obiecte de învăţământ să fie aşa cum s'ar cădea. Putem afirma, că predarea acestor obiecte, în felul de până aci, e cea mai mancă şi incompletă. Cu adevărat: cu cât mai mult oare e un eveniment istoric ori biblic, ce voim a-l face cunoscut elevului, decât exemplul acela din gramatică, ori aritmetică, din care am scos regula. Deci, prin simpla narare a aceluia eveniment am făcut noi oare mai mult decât că am spus, ca colo la gramatică, simplu, că »învăţat-ai« se scrie aşa, că pe »ai« îl despărţim cu o liniuţă, ori la aritmetică, că 8 cu 5 face 13? Dar e prea evident, că o adevărată predare a cunoştinţelor din aceste obiecte, cere cu mult mai multe lucruri, decât simpla narare a evenimentului. Astfel, din capul locului trebuie avut în vedere că cazul acela istoric ori biblic e numai un caz concret adus ca exemplu, din care să se intuiască legătura sau raportul dintre fapte, pe baza căreia are să se stabilească şi respective să se recunoască un anumit principiu o anumită lege morală. Pentru aceea, lucrul cel dintâiu de făcut e determinarea cauzei şi respective a acelor stări şi împrejurări, a întocmirii lucrurilor, din care ca un ce firesc reesă evenimentul respectiv. Astfel o revoluţie, e expediţie războinică, un dezastru etc. Iar dacă — ceea ce obicinuit aşa e — în decursul evenimentului apare ca un ce tot mai marcant, figura unui sau altui erou, atribuindu-i-se oare cum rolul de autor al evenimentului, atunci e de a se determina naturelel aceluia, individualitatea sa, în legătură cu starea lucrurilor şi cu apariţia evenimentului.

În urma acestei determinări elevul vede hotărât în ce chip are să fie evenimentul, când apoi începem enararea, ca şi un fel de generalizare, mai bine zis de concretizare a adevărurilor aflate prin întrebările noastre bine întocmite.

Deci, maestrul dibaciu va şti provocă pe elev şi la acest fel de cunoştinţe astfel, încât acela să afle adevărul de sine.

Aceasta e partea primă a prelegerii noastre: determinarea evenimentului din starea lucrurilor. Urmează partea a doua, adică aprecierea evenimentului de după urmările sale bune ori rele. Iar partea a treia a prelegerii va fi însăş recunoaşterea principiului sau a legii morale, şi anume: înd mod direct, descoperind şi intuind regimul sănătos, buna întocmire a lucrurilor sau însuş virtuşile, cari au dat naştere faptului istoric cu urmări bune; în mod indirect, descoperind bazele şubrede ale regimului păcătos, ale organizării rele, sau scurt intuind vişurile, cari au dat naştere faptului istoric cu urmări rele. Precum se poate vedeă, partea această ultima e tocmai pentru curăţirea sentimentelor — lucrul ce ni-e mai de lipsă.

Când aşa dar am ajuns să recunoaştem trebuinţa de a se complectă în chipul arătat predarea noastră, mai bine zis modul de predare al cunoştinşelor de felul narativ, atunci vom vedeă prea bine, că procedul nostru cu întrebările şi în faţa cunoştinşelor din istorie, biblie etc. tot atât de bine se menşine, ca şi în faţa cunoştinşelor gramaticale, aritmetice etc.

Voiu încheiă deci rezumând, ca adoptarea procedurii de a stoarce adevărul din gura elevului tot numai prin întrebări, nedându-i nimic de-a gata, — această adoptare ni-se impune mereu ca şi o îndrumare a noastră cătră adevăr, îndrumare emanată din însăş firea şi realul lucrurilor. Pentru aceea, dacă şi azi e foarte mic numărul aceloră dintre dascăli, cari cedând acestei îndrumări, au desbrăcat hainele prea pompoase şi luxoase dar impractice ale diferitelor metode cu nume mare, spre a se îmbracă cu haina cea simplă, dar prea comoadă şi unica practică, a procedului nostru — zic, de-şi e încă foarte mic acest număr, totuş, viitorul nu prea îndepărtat, va aduce cu sine, ca toţi să cedeze, ne mai putându-se nici unul împotrivi îndrumării fireşti.

P. F. Dârlea.

INFORMAȚIUNI.

I. P. S. Sa Mitropolitul Ioan Mețianu consilier intim. Maj. Sa a numit zilele trecute pe I. P. S. Sa Mitropolitul nostru *Ioan Mețianu* consilier intim. Folosindu-ne de aceasta importantă și rară ocaziune îi cântăm Excelenței Sale — din inimă: Întru mulți ani stăpane!

Daruri frumoase. Marele mecenate al neamului nostru românesc, dl *Vasilie de Stroescu*, a dăruit pentru înființarea unei biblioteci pe seama studenților români dela universitatea din Cluj 10.000 cor.

— Ilustritatea Sa dl *Gheorghe Serb* a dăruit pentru zidirea unei biserici rom. ort. în Budapesta 20.000 cor.

Moartea lui Leon Tolstoi. Conte, Leon Nicolaevici Tolstoi, marele scrietor și cugetător al Rușilor, a trecut la cele vecinice duminică, 7/20 nov. a c., în gara dela Astepovo. El a fost înmormântat, la dorința proprie, pe o colină din Iasnaia-Poliana, „unde a petrecut atâtea clipe senine în jocuri vesele de copil.

Celebrul scrietor este deplâns nu numai de poporul rusesc al cărui podoabă și glorie a fost, ci și de întreaga lume civilizată.

Alegere de învățători. Duminică, 7/20 nov. a c., s'a ținut în *Giula-germână*, alegere de învățător, sub presiulul administratorului protopopesc al tractului *Chișineu*, P. O. D. *Dimitrie Muscan*, preot în Nadab, în locul bătrânului dascăl, *Iosif Ivan*, trecut în penziune. S'a ales cu multă însuflețire harnicul dascăl din Erdeiș, *Teodor Mariș*. Tot duminică, 7/20 nov. a c., s'a ținut alegere de învățător și în — *Bătania*, sub presiulul P. O. D. *Vasilie Beleş*, protopop tractual. Și aici alegerea a decurs cu mult interes. S'a ales *Mihai Nicoară*, învățător în Tornea.

Gratulăm atât aleșilor, cât și alegătorilor!

Întâmplare tristă. Bătrânul preot rom. ort. din Șimand, On. d. *Augustin Beleş*, membru fondator al reuniunii noastre învățătorești, a îndurat în săptămânile trecute o grea lovitură. Bunul D-zeu a chemat la sine pe buna și iubita sa soție. O lovitură

dintre cele mai grele și dureroase pentru dânsul aceasta, căci fiind în iarna vieții sale, a rămas fără sprijin și ajutor.

Trimite-mi sincere condolențe întristatului nostru membru fondator!

Conferință învățătoarească. Joi, 11/24 novembre a. c., s'a ținut în *Buteni* adunarea de toamnă a învățătorilor din tractul ppresb. al Butenilor, la care au luat parte 27 membrii și au absentat 16. Conferinței i-a premers chemarea Duhului sânt, săvârșită de O. D. Lazar Oprea preot, reprezentantul autorităților noastre bisericești.

Dupa sfânta slujbă ne-am întrunit în școala din loc, unde inv. *G. Andreica* a preles elevilor despre „Noțiunea frângerilor“, care prelegere s'a luat la cunoștință.

Dimitându-se elevii, binemeritul președinte al desp. N. Boșcaiu, prin un frumos discurs deschide adunarea.

Să cetesc apoi lucrările binereușite: „A könyv“ de M. Musca, „A haza“ de G. Precupaș. Ambele prelegeri practice, și disertațiunea „Conștientiozitatea învățătorului ca oficiant, cantor și om privat“ de L. Dublea, se iau la cunoștință cu plăcere, iar respectivilor li-se exprimă mulțămită.

S'au desbătut apoi cu demnitate dispozițiunile comitetului central, referitoare la programa de activitate și afacerile administrative în decursul anului.

O probă despre cunoașterea chemării și iubirea de popor s'a dat prin hotărârea adusă, că la adunările noastre să fie invitat și poporul din comuna respectivă, unde unii învățători să vină cu prelegeri instructive pentru dânsul.

Consimțământul tuturor membrilor a aflat propunerea prez. N. Boșcai, referitoare la întregirea salarelor, inv. din visteria statului, și anume: Întru cât acelea cereri și acuma ni-se vor rezolvă nefavorabil, să ne prezentăm la Înaltul ministru, să-i cerem binevoitorul sprijin.

ib.

Favor de călătorie pe căile ferate. În zilele acestea am primit dela inspectoratul regesc avizul Nr. 4512/910, în care ni-se comunică ordinul ministeriului de comerțiu 77544/III—1910. Acela dispune, că rugările pentru călătorie cu favor — de-aici înainte — să nu se înainteze direct la direcțiunea căilor ferate, ci la in-

şpectorul regesc, care le va înainta acolo deodată, pe baza unei consemnări comune. La rugărilor înaintânde în acest merit înşpectorului regesc, să se adneneze poza (fotografia) învăţătorului respectiv şi o timbră postală de 2 cor. Cu finea fiecărui an, cel mult până la finea lunei Decembre, trebuie să se ceară din nou prelungirea (certificatului) îndreptăţirii şi pentru anul viitor, cu care ocaziune se procede tot ca în cazul prim. Certificatele pentru prelungire se pot prezenta Dlui înşpector şi în persoană, dinpreună cu timbra de 2 cor. Să nu întârzie nimenea, că după anul nou îndreptăţirea nu se mai poate căpăta.

Avize şcolare. Venerabilul consistoriu a dispus tipărirea unor cărţicele pentru avizele şcolare. Învăţătorii sunt recercaţi a provide cu asemenea cărţicică pe fiecare şcolar şi a înduce întrânsa în fiecare semestru notele ce le merită şcolarul. Asemenea şi notele la sfârşitul anului, din fiecare ştiu şi clasă. Aceste cărţicele vor suplini de aici înainte testimoniile şcolare, pe baza cărora — conform unui ordin ministerial — elevii pot fi primiţi în gimnazii şi alte şcoale. Aceste cărţicele în viitor vor avea mare însemnătate şi poporeni noştri încă vor avea mare trebuinţă de ele în fiecare moment din viaţă, de aceea să nu întrelase nici un învăţător a le întroduce în folosinţă încă cu începere dela sărbătorile naşterii Dlui din a. c. Cărţicica are să şi-o procure fiecare şcolar, iar pentru cei saraci comuna bisericească. Să pot căpăta la Librăria Diecezană. Preţul unui exemplar 30 fil.

Convocare. Membrii comitetului de redacţie, precum şi toţi învăţătorii cari se interesează mai deaproape de organul oficios a reuniunei noastre învăţătoreşti şi doresc a contribui la prosperarea lui, sunt invitaţi la o consfătuire confidenţială pe Joi în 16/29 Decembre a. c. în şcoala centrală din Arad. Obiecte: Raportul prezidiului asupra activităţii din a. tr. Compunerea comitetului redacţional pe anul 1911. Stabilirea programei de muncă. Alegerea redactorului responzabil. Iosif Moldovan m. p. prezident. Dimitriu Popoviciu secretar general.

Solviri. *Taxe:* Sever Secula, Şiria, taxa de membru fundator 40 cor., Teodor Mangu, T. Leucuţa, A. Turic, I. Popoviciu, Atanasiu Popoviciu, Romul Bogoieviciu şi Ger. Balint câte 4 cor., Mihai

Nicoară, Ioan Vancu, I. Barbulescu și Liviu Dublea câte 2 cor., Aurel Drăgan 1 cor.

Abonament: Ioan Popoviciu 12 cor., Teodor Mangu, Ioan Ciurcu, Petru Lupaș câte 10 cor., Protasie Givulescu, T. Leucuța, A. Turic, I. Barbulescu, Elena Roja, Vasiliu Zab, Liviu Dublea, Ger. Balinț, Atanasiu Baicu și Ioan Vancu câte 5 cor., Aurel Drăgan 1 cor.

Monumentul Todor Ceantea: Reuniunea învățătorilor din stânga Murașului 50 cor., Mihai Ōarce 3 cor., N. Biris, Todor Blidar, Silviu Ganea, Nicolae Savi, Hersilia Cadar, Petru Cherechian câte 1 cor. In colecta învățătorului Gregoriu Roșu din Semlac: Gregoriu Roșu 5 cor., Titu Guleș membru fondator al Reuniunii și părintele Lazar Adamoviciu câte 2 cor., Ioan Luțai, Ioan Roșu, Dimitrie Pârjol, Nicolae Herceg, Teodor Suciu și Lazar Tiultin câte 1 cor.

Pentru diplomă: Vasiliu Zabu 2 cor.

Poșta redacției.

Ioan Crainic. Ternova. Trimite o poză și o timbră poștolă cu 2 cor. Dlui inspector regesc cu rugarea să-ți exopereze favor de călătorie. De altcum vezi procedura descrisă mai sus.

La mai mulți. Metodul fonomimic prezentat în conferința Aradului, nu-l pot trimite, ne având timp să-l scriu pentru fiecare. Poate în unul din numerii viitori ai organului, îl vom publica. Învățătorul Hedeșan din Pecica și-la descris însuși și punându-l în aplicare dela conferință încoaci, îl preamărește în epistoala cu care-mi mulțămeste pentru el, zicând că: Nicolită — așa se numește povestea prin care se desvoaltă sunetele — este cel mai mare binefăcător al dascălilor.

D. I. în C. Nu-mi mai trimite-ți epistoale nefrancate, că trebuie să plătesc posta dublă.

D. O. în C. L-am primit în ziua apariției. De altcum poți vedeă că tractăm chestia într'un articol venit din alta parte. Mulțămim!

Tabela de materii.

Anul VII. 1910. N-rii 1—12.

A) Oficioase.

	Pagina
Raportul comisiei organizatoare — — —	57— 60
Convocarea adun. gen. a XX-a — — —	150—151
Raportul gen. despre activitatea reuniunii în 1909—10	151—170
Raportul cassarului — — — —	171—173
Raportul bibliotecarului — — — —	173—178
Raportul controlorului — — — —	179—180
Lista membrilor pe anul 1909—10 — — —	181—185
Protocolul adun. generale din Nădlac — — —	233—247
Cuvânt de deschidere la a XX-a adun. gen. —	257—262
Telegrama Ilust. Sale D. Episcop Ioan I. Papp —	262
Rescriptul Dlui George Jian prez reun. Caransebeș.	263.
„ „ Iuliu Vuia prez. reun. Timișorene	263

B) Articoli diferiți.

Cătră cetitori — — — —	1
Învățătorii și societatea. Petru Vancn — —	3
O scrisoare. g—n. — — — —	5
Redactarea manualelor pentru limba maghiară. B.	8
Limba maternă în școala poporală. Ioan Crișan —	11
Un răspuns. G. Pleș — — — —	36
Epistoala. g—n. — — — —	41
Epilogul unei discuții. Bujecanul — — —	44
Învățătorul și recunoștința față de dânsul. D. Olariu	50
Puterea educativă a școalei. g—n. — — —	68
Diferite manuale în școală au rezon, ori nu. I. Crișan	71
O pagină din activitatea mitrop. Andrei B. de Șaguna.	
P. Colțeu — — — —	91
Amicului sincer. D. Popoviciu — — —	117
Un răspuns. g—n. — — — —	123
Puterea educativă a școalei. Bujecanul — —	128
Prigonirea unui învățător — — — —	135
Ultim cuvânt în chestia pusă la cale de Amicul sincer	186
Revizori școlari confesionali. D. Boariu — —	190 și 226

	Pagina
Adunarea noastră generală. D. Popoviciu — — — —	197
Replică la „Un răspuns“. I. Crișan — — — —	207
Nu totdeauna titlu valorează munca. B. — — — —	217
O pedecă a învățământului și un remediu... P. Vancu	229
Desvoltarea și întărirea memoriei. I. Crișan — — — —	264
Replică la „Un răspuns“. g—n. — — — —	268
Ce este învățătorul. După Drapelul. — — — —	220
Pe socoteala noastră. ib. — — — —	281
Memorii celebre. Ioan Crișan. — — — —	283
Interesul pedagogic — — — —	289

C) Disertațiuni.

Pedagogia cea veche în raport cu cea nouă. I. Ardelean	25
Boalele lipicioase. Dr. Atanasiu Brădean — — — —	81 și 99

D) Prelegeri practice.

A könyv. Ioan Belle — — — —	17
Linia cercuală. P. Colțeu — — — —	30
Înființarea principatelor române. D. Popovici — — — —	132
Ștefan cel Sfânt. D. Popoviciu — — — —	215
Regina Elisabeta. Hersilia Cadariu — — — —	269
Tractarea metodică a frângerii „ $\frac{1}{3}$ “. Hers. Cadariu	287

E) Prelegeri populare.

Îngrijirea vitelor de muncă. N. Andreiescu — — — —	76
Nutrețul vitelor. I. Costin — — — —	106
Îmbunătățirea rasei vitelor. St. Popescu — — — —	139

F) Informațiuni.

Alegere de învățători în Arad — — — —	38—87
Alegere de învățători în Giula și Batania — — — —	307
Alegerea episcopului Dr. Miron Cristea Caransebeș — — — —	117
Alegerea de învățătoare în Belinț — — — —	116
Adunarea generală a Asociațiunei Arad ane — — — —	61
Adunarea generală a învățătorilor Caransebeșului — — — —	247
Adunarea generală a „Astrei“ la Dej — — — —	254
Adunarea despărțământului protopopesc Arad — — — —	273
Ancheta conzistorului Metropolitan p. conip. planului de învăț.	147
Ajutor pentru învățători. Fundațiunea Simeon Sina — — — —	193
A treia carte de cetire de I. Moldovan și consoții — — — —	193
Activitatea de un pătrar de secol a inspector. Varjassy — — — —	112
Avize școlare — — — —	309

	Pagina
Aviz — — — — —	40—147—196—279
Bibliografie — — — — —	— 89—222—280
Ce este învățătorul — — — — —	— — 220
Dar frumos — — — — —	87—115 și 307
Dar pentru biserică Iosif Gall — — — — —	— — 254
Dar pentru biserica din Budapesta George Serb — — — — —	— — 307
Dare de seamă a corului învățătoresc din Țiria — — — — —	— — 64
Dare de seamă și mulțămită publică (învățătorii Chișineu) — — — — —	— — 88
„ ” „ ” „ ” (concertul dela Nădlac) — — — — —	— — 221
Diplome — — — — —	— — 222 și 310
Excursiune de studiu la Fiume și Veneția — — — — —	— — 114
Femei Dr. în teologie — — — — —	— — 87
Favor de călătorie pentru învățătorii confesionali 147 - 275 și 308	147 - 275 și 308
Globul lui Göncy — — — — —	— — 64
Învățătorii și salariile — — — — —	— — 274
I. P. S. Archiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețian în Arad — — — — —	— — 61
I. P. S. S. Archiep. și Mitrop. Ioan Mețian consilier intim — — — — —	— — 307
Intâmplare tristă — — — — —	— — 307
Învățători noi în Arad — — — — —	— — 38—87
Incediul dela Ökörítő — — — — —	— — 87
Inteligența română și Reuniunile învățătoresți — — — — —	— — 114
Învățător de în mână — — — — —	— — 114
Întrunire colegială de 10 ani — — — — —	— — 196
Iubileul inspectorului școlar Varjassy — — — — —	— — 86—112 și 143
Iarăși Vasile Stroiescu — — — — —	— — 87 - 115 și 146
Conferință învățătorescă și teatru românesc în Țiria — — — — —	— — 276
Carte aprobată de înalt Ministeriu — — — — —	— — 114
Completarea personalului de redacție — — — — —	— — 38
Congres învățătoresc — — — — —	— — 37
Cum se curăță legătura învechită a cărților — — — — —	— — 65
Cum a fost creată femeia — — — — —	— — 87
Comitetul reuniunii — — — — —	— — 112—192—253
Comisarii de examene — — — — —	— — 146
Conferința învățătorescă în tractul Buteni — — — — —	— — 146—276 și 308
Coeducația — — — — —	— — 193
Consemnarea manualelor școlare folosite în școlile din Arad — — — — —	— — 224
Cât costă într-ținerea școlilor primare? — — — — —	— — 254
Convocare. Despărțământul protop. Țiria — — — — —	— — 256
„ ” „ ” „ Buteni — — — — —	— — 276
„ ” „ ” „ Comitetul redacțional — — — — —	— — 309
Limba de propunere în școlile nemaghiare — — — — —	— — 275
Mon. Teodor Ceonța 40 - 65—88—148—194—195 — — — — —	— — 222 și 310 ✓
Mitropolitul Ioan Mețian în Arad — — — — —	— — 61
Mitropolitul Ioan Mețian consilier intim — — — — —	— — 307

	Pagina
Moartea lui Leon Tolstoi — — — —	307
Munca cinstită încununată cu succes — — — —	276
Noul ministru de culte Zichy și școalele confesionale — — — —	116
O sută de mii pentru școala de fete din Arad — — — —	146
Opiniune pentru un manual școlar — — — —	225
Posta redacției — — 40—66—90—223—256—279 și	310
Plan de învățământ nou — — — —	147
Protopopi noi — — — —	254
Reprezentanța fundațiunii Gojdu — — — —	64
Rectificare — — — —	115
Se aprindem luminele — — — —	38
Sinodul eparhial din Arad — — — —	113
Ședința de comitet — — — — 112—192—	253
Spre știre (Teodor Ceonța) — — — —	194
Solv. de taxe și abon. 40—65—88—148—195—222—278—279 și	309
Stroescu Vasiliu — — — — 87—115—146 și	307
Tolstoi Leon — — — —	307
Tabele de cetire — — — —	195
Varjassy Árpád — — — — 86—112 și	143

